

VI HAR BRUG FOR EN DIGITAL DANNELSE

DANNELSE TIL TIDEN

Engang var der bred enighed om, hvad dannelse var. I dag er der vidt forskellige opfattelser af begrebet. Vi har interviewet en række personer og bedt dem om at komme med deres bud på dannelse anno 2013. Dette er det femte og sidste interview i serien.

I dag handler dannelse om at kunne møde mennesker og kulturer, man ikke kender, og tackle det komplekse. Og den evne styrker man, når man anvender digitale medier, siger Kirsten Drotner, professor på Syddansk Universitet. Men gymnasiet misser muligheden.

Evnens til at håndtere kompleksitet. Det er sådan, Kirsten Drotner, dr.phil. og professor i medievidenskab på Syddansk Universitet, definerer dannelse anno 2013.

Dannelse i dag handler om meget mere end at have læst nogle bestemte romaner, have kendskab til en række historiske perioder og kunne de naturvidenskabelige basisregler, mener hun.

”Vi skal have rykket forestillingen om dannelse væk fra det 19. og 20. århundrede, hvor det var en bestemt viden og konkrete værdier, der definerede, om du var et dannet menneske. I dag er kravene større. Vi har brug for en dannelse version 2.0,” siger Kirsten Drotner.

Fordi vi lever i et globaliseret videnssamfund og skal forholde os til en meget større verden end tidligere, er det andre kompetencer, vi primært har brug for i dag. Ifølge Kirsten Drotner bliver det især vigtigt, at vi kan finde ud af at møde det fremmede og manøvrere mellem det kendte og det ukendte. Dermed er der brug for en ”andethedens dannelse”, som hun udtrykker det. En dannelse, der handler mere om relationer mellem mennesker end om noget individuelt.

Evnen til at møde det fremmede og håndtere det komplekse kan man i særlig grad opøve ved at anvende digitale medier, påpeger Kirsten Drotner. Hendes bud på en ”andethedens dannelse” er derfor en digital dannelse.

”De digitale medier konfronterer os med

» ukendte personer, steder og livsformer. Netop evnen til at se sig selv udefra, drage sammenligninger mellem det kendte og det ukendte og handle ud fra den indsigt, man dermed får om sig selv og sin hverdag, er afgørende for at kunne begå sig i en globaliseret verden,” siger Kirsten Drotner.

Desuden er digitale medier i sig selv mere komplekse at bruge end tidligere medieformer, fordi de blander ord, tal, lyd og billeder, forklarer hun.

”Digitale medier kræver, at man kan håndtere komplekse tegnblandinger, for eksempel er en hjemmeside med lyd, billeder og hyperlinks meget mere kompleks både at aflæse og interagere med end en side i en bog.”

Bogen har særstatus

Kirsten Drotner har taget en hjemmearbejdsdag og byder på kaffe i den ene af Odensevillæns stuer med højt til loftet, lyse plankgulve og porcelænskamin. I morgen flyver hun til Bruxelles for at deltage i en konference om digital pædagogik. Den slags rejsedage er der forholdsvis mange af i kalenderen, for hun er en efterspurgt oplægsholder – både herhjemme og i udlandet.

Fordi de digitale medier er grundlæggende dannelsesmidler i vores moderne samfund, bør de spille en central rolle i undervisningen i gymnasiet i dag. Men det gør de langt fra, mener hun.

”Som jeg ser det, er dannelsesbegrebet i gymnasiet stadig meget knyttet til bestemte medier og bestemte typer af indhold,” siger Kirsten Drotner.

Det er ikke kun de digitale medier, der fylder for lidt i de gymnasiale uddannelser. Det gælder de nyere medier generelt, påpeger hun. Og det både ærgrer og undrer hende.

”Der er et mediehierarki i gymnasiet. Jo ældre medierne er, jo finere synes man, de er. Jo nyere de er, jo tættere er de på bunden. Bogen ligger øverst og har særstatus, selvom den er et medie og lige så kommerciel som andre medier. Film og radio befinder sig lidt i en mellemkategori, mens sociale medier som Facebook ligger allernederst,” forklarer hun.

Ifølge Kirsten Drotner ser brugen af de nye medier for mange gymnasielærere udelukkende ud til at være noget, der forstyrrer. De så dem helst holdt helt ude af undervisningen.

”Bortset fra bøger og film, så holder man

helst medievirkeligheden lidt på afstand. Men det gør, at der bliver et vældigt gab mellem det, de unge foretager sig med medierne i deres fritid, og den virkelighed, de møder i undervisningen.”

Hun mener, at bogens særstatus kommer tydeligst til udtryk i danskfaget, hvor litteratur, sprog og såkaldt andre medier ifølge læreplanen skal fordeles i forholdet 3:2:1.

”Man anser altså ikke bogen – og litteraturen – som et medie på lige fod med andre medier, men som noget helt for sig,” siger Kirsten Drotner, der gerne ser, at man afskaffer den nuværende opdeling.

”Jeg mener, man bør overveje at blande udtryksformerne mere, så man fokuserer mere på, hvordan forskellige genrer kommer til udtryk i forskellige medieformer.”

Diskussionen mangler

Hun mener, at det helt grundlæggende problem er, at gymnasiet slet ikke har taget en diskussion af, hvad dannelse skal være i det 21. århundrede.

”Der har været masser af diskussioner om kompetencer, fordi man har ønsket at styrke det studieforberedende, men den almindelige dimension er ikke blevet opdateret på samme måde. Den diskussion savner jeg, at gymnasielærere, rektorer og uddannelsespolitikere tager,” siger Kirsten Drotner.

Hun er godt klar over, at de fleste lærere sandsynligvis helst vil slippe for at skulle udvikle elevernes digitale kompetencer, fordi de føler, at listen med krav, der skal opfyldes, allerede er rigelig lang. Derfor skal gymnasiet også starte med at finde ud af, hvad det egentlig vil, når det kommer til dannelse – først derefter kan eventuelle nye krav komme på tale.

”De digitale medier skal ikke være flødeskum på en lagkage, der er tung i forvejen. For mig at se er løsningen, at man bager et helt andet brød,” siger Kirsten Drotner.

Vi har brug for at udvikle en digital dannelse, hvis vi skal overleve og udvikle os i et globalt videnssamfund. Den kommer ikke af sig selv.

KIRSTEN DROTNER

- Født i 1951, professor i medievidenskab ved Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet. Her leder hun også det nationale forskningscenter Dream, der samarbejder med museer, science- og oplevelsescentre om analyse og design af kreative digitale læreprocesser.
- Uddannet cand.mag. i engelsk og dansk fra Aarhus Universitet i 1977. Dr.phil. fra samme sted i 1985.
- Hendes forskningsområder omfatter blandt andet digital kompetenceudvikling og dannelse, børn og unges mediebrug, kreativ brugerdreven innovation, mediehistorie og børne- og ungdomskultur.
- Har skrevet adskillige bøger, rapporter og artikler til tidsskrifter. Er desuden med i redaktionen af ledende internationale tidsskrifter inden for medievidenskab og kulturforskning. Deltager også i en række internationale forskningsnetværk inden for medie-, lærings- og museumsforskning.
- Er formand for Science Europes videnskabelige komité for humaniora og Dansk Center for Museumsforskning og næstformand i Biblioteksudvalget ved Syddansk Universitet. Er desuden bestyrelsesmedlem i blandt andet Det Frie Forskningsråd og Det Danske Filminstitut.

Årsagen til den manglende debat om dannelse er det kraftige og ensidige fokus, der i lang tid har været på økonomi og vækst, mener hun.

”Der er en økonomisk logik, der præger det hele. Det er en enormt stærk international diskurs, som vi også er blevet en del af. Men man glemmer, at når man skal konkurrere med hele verden, skal man også kunne kommunikere med hele verden. Det er kun, når Muhammed-krisen kommer, eller når COP 15 bryder sammen, at vi finder ud af, hvor vigtigt det er, at vi kan gå i dialog med folk, der bor langt væk og har en kultur, vi ikke kender.”

Refleksionen skal med

Unge i dag er storforbrugere af tablets, smartphones og Facebook i deres fritid. Men argumentet for at tage de nye medier ind i undervisningen er ikke, at det er noget, de unge er optaget af i forvejen, understreger Kirsten Drotner.

”Man skal gøre det, fordi de er afgørende

dannelsesmidler i det 21. århundrede.”

Selvom de unge er de mest aktive brugere af de nye medier, er det en myte, at de er digitalt dannede. At være aktiv indebærer nemlig ikke automatisk, at man også er indsigtfuld, påpeger hun.

”Vi har brug for at udvikle en digital dannelse, hvis vi skal overleve og udvikle os i et globalt videnssamfund. Den kommer ikke af sig selv, men kræver øvelse gennem længere tid.”

Hun beskriver de unge som meget aktive på de sociale medier og gode til at skabe og udvikle netværk. En del er også gode til at udtrykke sig via hurtige beskeder og billeder. Til gengæld halter det i forhold til at se den sammenhæng, deres kommunikation indgår i, og de konsekvenser, den kan have. Hvad kan konsekvenserne for eksempel være, når man angiver sit navn på Facebook eller videresender billeder fra sin mobiltelefon?

Skal gymnasiet gøre eleverne digitalt dannede, skal de lære at anvende de forskellige medier, håndtere det, de møder gennem medierne, og selv kunne udtrykke sig ved hjælp af medierne.

”De unge skal lære at ytre sig med omtanke og kommunikere, så de både forstår at tale, lytte, reflektere og producere. Kommer refleksionsniveauet ikke med, forstår de ikke, hvad der sker i mødet med det ukendte. Så mangler de redskaber til at kunne forstå sig selv i forhold til omverdenen,” siger Kirsten Drotner.